

АРМІЯ INFORM

дайджест

ЯК ПРАВИЛЬНО ПРОВЕСТИ КОНВЕРСІЮ ТУРНІКЕТА

17-20 стор.

ДАЙДЖЕСТ
ІНФОРМАЦІЙНОГО
АГЕНТСТВА

**АРМІЯ
INFORM**

Адреса:
м. Київ,

вул. Князів Острозьких,
буд. 45/1, корп. 33.

armyinform.com.ua

press@armyinform.com.ua

fb.com/armiyainform

@army_inform

@armyinformcomua

+38 (044) 285-70-33

Начальник

Інформаційного агентства
Віталій САРАНЦЕВ

Віддруковано
ТОВ «МЕГА-ПОЛІГРАФ»,
вул. Марка Вовчка, 12/14,
м. Київ, 04073.
Зам. №90534
Наклад: 35 000 прим.

Зміст

Приземлив російські «сушку» й «алігатор».....	4
Десантник Олег Олива отримав звання Герой України на своє 25-річчя.....	5
Якими нагрудними знаками від Головнокомандувача ЗСУ нагороджують наших захисників.....	6
До Дня Незалежності ветерани війни отримають грошову виплату.....	6
Надія повернулася до палаючого від російських бомбардувань Маріуполя, аби опікуватися пораненими захисниками Азовсталі.....	8
Психологічна допомога у ЗСУ надається на чотирьох рівнях.....	10
Для військовослужбовців створюють шість реабілітаційних центрів.....	11
Кожен із воїнів штурмової групи розумів, що це міг бути шлях в один кінець.....	12
Чому не варто «дурити» міни орків.....	14
Виникли запитання під час проходження ВЛК – телефонуй на «гарячу лінію».....	16
Як правильно провести конверсію турнікета.....	17
Українська Державність: 1000 років.....	21
Післявоєнне відновлення України: головні ймовірні сценарії.....	22
30 війн із Заклятим сусідом. Похід Сагайдачного на Москву.....	24
Золото Візантії викрали з Херсонеса Таврійського російські окупанти.....	26
3 моряків – у міністри, з міністрів – у морпіхи: до 140-річчя контр-адмірала Михайла Білинського.....	28
Хіт війни «Байрактар» крутять у США, Великій Британії і майже у всіх країнах Європи.....	30
«Rammstein трибунал», або Про перспективи притягнення до відповідальності воєнних злочинців РФ.....	32
Кросворд.....	34
На дозвіллі.....	35

**Сила – вона в людях,
вона – у містах,
вона – у житті**

«Сила – вона в людях. Вона – у містах, вона – у житті. А коли зневажають і життя, і людей, і найвагоміші для культури міста, буде тільки програш для росії», – Президент України Володимир Зеленський.

Приземлив російські «сушку» й «алігатор»

— Це сталося 13 березня 2022-го у Верхньоторецькому. Того дня близько 11:00 розпочався ворожий авіаналіт. Я одразу висунувся на свою позицію, де були два споряджені ПЗРК «Ігла-1». Підхопивши зброю, повернувся десь на 30 градусів та побачив прямо у прицілі «пузо» російського Су-25. Нас розділяла відстань усього близько 700 метрів. Не роздумуючи, натиснув на спусковий гачок, й ракета майже миттєво (без звичних звукових сигналів та затримки) вийшла з пускової та попрямувала в бік ворога, — розповідає воїн-десантник, головний сержант зенітно-ракетного взводу окремої повітрянодесантної Січеславської бригади молодший сержант Ілля Пирогов. — Ворожий літак ще встиг трохи пролетіти вздовж наших позицій, доки ракета його наздогнала, але шансів у нього вже не було. Палаюча машина впала, ледве перетягнувши лінію фронту. За той збитий літак я отримав орден «За мужність» III ступеня.

Інша історія сталася неподалік українського Нью-Йорка 5 червня 2022 року. Того разу потрапити на очі Іллі не пощастило російському Ка-52.

— Напередодні цього полювання я кілька діб копав укриття для себе та побратимів, тож коли наступного дня вийшов на позицію, руки трохи тремтіли. Почувши в даліні шум двигуна вертольота, вийшов з укриття та побачив у небі хрестик, схожий на ворожу бойову машину, — пригадує ті події Ілля. — Навів «Іглу» на ціль, дочекався захоплення та натиснув на гачок, але ракета не

“ Мене оглушило та трохи опалило вогнем — це нарешті ракета полетіла до цілі. Вже згодом зрозумів, що не спрацював стартовий заряд, а маршовий двигун ракети увімкнувся у пусковій трубі

вийшла, а з пускового контейнера почав йти дим. Десь через дві секунди мене оглушило та трохи опалило вогнем — це нарешті ракета полетіла до цілі. Вже згодом зрозумів, що не спрацював стартовий заряд, а маршовий двигун ракети увімкнувся у пусковій трубі. Та попри затримку цей постріл також став результативним. Як згодом повідомив мені мій командир, було підтверджено влучання ракети та збиття ворожого «алігатора», — розповідає Ілля Пирогов.

Десантник Олег Олива отримав звання Герой України на своє 25-річчя

Свій військовий шлях він розпочав ще у 2015 році, коли вступив до Військової академії міста Одеси. Саме тоді Олег почав мріяти про службу в десантних військах і ще навіть не підозрював, що через якихось вісім років ним пишати-меться вся країна.

За час проходження військової служби Герой України брав активну участь у бойових діях у населених пунктах: Щастя, Геївка, Чермалик, Станиця-Луганська, Кременна, Рубіжне, Северодонецьк та Білогірівка, яка на Луганщині. Попри те, що двічі був пораненим, Олег відмовлявся від евакуації та залишався на позиціях зі своїм підрозділом.

26 червня військовослужбовець 81-ї аеромобільної бригади майор Олег Олива у свій день народження отримав найвищу державну нагороду від Президента України Володимира Зеленського — Герой України з врученням ордена «Золота Зірка»

Саме майор Олива разом зі своїми побратимами знищували ворога в танковій засаді, постійно штурмували та захоплювали взводно-опорні пункти противника. За час широкомасштабного вторгнення Олег та його підрозділ знищили п'ять танків ворога, вісім БМП противника та брали полонених пачками.

— У Рубіжне ми зайшли 17 березня 2022 року і тримали оборону там до 24 квітня. Там було справжнє пекло на землі. Щодня відбувалися важкі бої, артилерійські обстріли не вщухали від самого ранку... Це було важко, але ми вистояли і навіть продовжували завдавати ворогу непоправних втрат... Далі ми тримали оборону Северодонецька. В один момент противник знищив там усі мости та переправи, і я зі своїм підрозділом діяв безпосередньо за ситуацією. Нас ніхто не вчив цього, але війна вносила свої корективи і вимагала, щоб ми всі проявляли ініціативу. В певний період ми були вимушені вибиратися, як могли, і створювали мінімальні понтонні переправи тоді, коли зовсім було важко вибиратися, — говорить Олег Олива. — «Найжирніші» трофеї нашого підрозділу за час війни — це БМД-2, яка належала командирот роти розвідки противника, чотири БМП-1, гармата «Рапіра», МТ-ЛБ «Штурм-С». Про незліченну кількість боеприпасів, автомати та гранати взагалі не кажу, бо це навіть не рахували...

Якими нагрудними знаками від Головнокомандувача ЗСУ нагороджують наших захисників

Відповідно до Указу Президента України від 27 березня 2020 року № 123/2020 «Питання Головнокомандувача Збройних Сил України» встановлено такі **ПОЧЕСНІ НАГРУДНІ ЗНАКИ**:

Як зазначається у положенні про почесні нагрудні знаки Головнокомандувача ЗСУ, ці відзнаки можуть бути у вигляді хрестів і медалей.

До Дня Незалежності ветерани

Держава забезпечить до Дня Незалежності України разову грошову виплату ветеранам війни, постраждалим від нацистських переслідувань, громадянам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною і відзначились, боронячи власну країну. Виплати передбачені у розмірах **від 450 грн до 3100 гривень**. **Встановлено наступні розміри виплат для визначених категорій осіб:**

- особи з інвалідністю внаслідок війни та колишні малолітні (яким на момент ув'язнення не виповнилося 14 років) в'язні концтаборів, гетто, інших місць примусового тримання, визнані особами з інвалідністю внаслідок загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин:
  - I групи – **3100 грн;**
  - II групи – **2900 грн;**
  - III групи – **2700 грн.**
- учасники бойових дій, постраждали учасники Революції Гідності та колишні неповнолітні (яким на момент ув'язнення не виповнилося 18 років) в'язні концтаборів, гетто, інших місць примусового тримання, а також діти, які народилися в зазначених місцях примусового тримання їхніх батьків – **1000 грн;**
- особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною – **3100 грн;**

Війни отримають грошову виплату

- члени сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, статус яким встановлено згідно з пунктом 1 Ст. 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», дружини (чоловіки) померлих осіб з інвалідністю внаслідок війни, дружини (чоловіки) померлих учасників бойових дій, учасників війни та жертв нацистських переслідувань, визнаних за життя особами з інвалідністю внаслідок загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге – **650 грн;**
  - учасники війни та колишні в'язні концтаборів, гетто, інших місць примусового тримання, особи, яких було насильно вивезено на примусові роботи, діти партизанів, підпільників, інших учасників боротьби з націонал-соціалістським режимом у тилу ворога – **450 грн.**
- Для осіб з інвалідністю внаслідок війни:
- I групи – 2 093 грн × 150 % – **3100 грн;**
  - II групи – 2 093 грн × 140 % – **2900 грн;**
  - III групи – 2 093 грн × 130 % – **2700 грн.**

Надія повернулася до палаючого від російських бомбардувань Маріуполя, аби опікуватися пораненими захисниками Азовсталі

ЗА ЧАС СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ТИСЯЧІ УКРАЇНОК СТАЛИ СИМВОЛОМ ЗВИТЯГИ І САМОЖЕРТОВНОСТІ

ВИВОЗИТИ ПОРАНЕНУ З МАРІУПОЛЯ ДОВЕЛОСЯ ЧЕРЕЗ МІННІ ПОЛЯ

24 лютого 2022 року Надія проходила службу в Маріупольському військовому госпіталі на посаді старшої медичної сестри.

Тоді ворог стрімко наблизився до столиці Приазов'я – за два дні місто було у вогні. 26 лютого до шпиталю доправили прикордонницю з травматичною ампутацією кінцівки, яка терміново потребувала медичної допомоги.

– Командир ухвалив рішення про спробу евакуувати дівчину. Але через те, що Маріуполь тоді вже опинився в напівоточенні, кожен розумів, що це може бути «поїздкою в один кінець». Зголосилася тоді я, аргументуючи, що достатньо побачила за свої 50 років, – розповідає військова медикіння Надія.

Іхати довелося повз розбиті війною автомобілі, минаючи мінні поля... Того дня

доля була на боці евакуаційної команди і пораненої – вони дісталися Дніпра.

ПОЛІТ НА АЗОВСТАЛЬ

За місяць Надію та інших медиків з Маріуполя, яким вдалося вийти з оточення, викликав керівник Дніпропетровського шпиталю та розповів, що з'явилася можливість гелікоптером по-

Картина шокувала: близько 350 важкопоранених, їхні стогони і крики, виснажені лікарі, які не спали вже багато днів, та запах гнилої плоті. А ще нескінченний потік тих, кого несли сюди з поля бою...

вернутися до окупованої столиці Приазов'я, аби допомогти побратимам, які на той час перебували в польовому шпиталі на території Азовсталі. Бажання висловили Надія і чотири лікарі – хірурги та анестезіологи.

Політ на Азовсталь відбувся 31 березня 2022 року. Подолати повітрям потрібно було близько 300 км, 100 з яких – углиб оборони противника. А назад з небезпечної подорожі повернулося тоді три борти з чотирьох – росіяни збили саме той, на якому до Маріуполя летіла Надія.

Посадка гелікоптера на території міського порту тривала близько 7 хвилин. За цей час під пекельними обстрілами росіян військові вивантажили зброю, боеприпаси, ліки та завантажили поранених.

До польового шпиталю «Залізяка», що розташовувався на території Азовсталі, діставалися морем вночі на невеликому катері.

Картина, яку побачили в бункері прибулі медики, шокувала навіть їх, а вони бачили багато чого: близько 350 важкопоранених, їхні стогони і крики, виснажені лікарі, які не спали вже багато днів, та запах гнилої плоті. А ще нескінченний потік тих, кого несли сюди з поля бою...

41 ДЕНЬ У КАРЦЕРІ ТА ВИБУХИ В ОЛЕНІВЦІ

...19 травня 2022 року розпочалася операція з порятунку захисників Азовсталі – Надія разом із побратимами і посестрами покинула територію заводу.

Рівно п'ять місяців вона перебувала в нелюдських умовах у полоні окупантів у сумнозвісній колонії в Оленівці.

– Ми перебували в камері площею близько 25 квадратів. Хтось спав вдвох на нарах, хтось – на злежаних матрацах на підлозі. Взимку холод пронизував до кісток, влітку було нестерпно жарко. Годували тричі на день – зранку порож-

ньою кашею, в обід – баландою, яка нагадувала помій. На вечерю знову каша, але вже зі шматком риби путасу.

Через «погану поведінку» – жінка говорила із загарбниками українською і «відмовлялася» розуміти їхню мову – 41 день Надія провела в карцері, кімнаті два на три метри без ліжок і стільців, де завжди утримувалося понад 10 бранців.

Надія розповідає, що майже щодня тривали допити.

...У ніч проти 29 липня 2022 року російські війська обстріляли колонію в окупованій Оленівці, де перебували полонені українські військові, які захищали Маріуполь і вийшли з Азовсталі. Надія розповідає, що напередодні до бараку, в який влучив снаряд, пере-

вели близько 200 полонених чоловіків. У ту моторошну ніч Надії вдалося вижити...

ОБМІН

Торік 18 жовтня частину жінок, зокрема Надію, вивели з камер, зв'язали руки, натягнули шапки на очі, завантажили до автозаків. Здогадка, що, можливо, їх везуть на обмін, з'явилася, коли один з вертухаїв повернув жінці окуляри та годинник. Незабаром на горизонті медикіння побачила синьо-жовтий стяг.

Пройшовши реабілітацію після полону, незламна Надія повернулася на службу. Наразі жінка перебуває на сході України та займається питанням надання медичної допомоги українським захисникам. Нещодавно військово-службовиця була удостоєна державної нагороди «За військову службу».

Через «погану поведінку» – жінка говорила із загарбниками українською і «відмовлялася» розуміти їхню мову – 41 день Надія провела в карцері

Психологічна допомога у ЗСУ надається на **чотирьох** рівнях

ПЕРШИЙ РІВЕНЬ – це коли військовослужбовці перебувають на передовій лінії бойових дій, це самодопомога та взаємодопомога, якіх військових навчають безпосередньо перед тим, як вони потрапляють до війська, тобто в навчальних центрах. Крім того, під час бойової підготовки психологи військових частин навчають, як надати першу психологічну допомогу.

В окопах немає психологів, вони зазвичай перебувають на другій лінії або виїжджають до підрозділів тільки тоді, коли є можливість і там немає небезпеки для життя. Тому вони надають психологічну допомогу вже на **ДРУГОМУ РІВНІ**, тобто розгортаються пункти психологічної допомоги у підрозділах поблизу медичних пунктів і там працюють психологи.

Протягом приблизно трьох діб у пунктах психологічної допомоги перебувають військовослужбовці, які не впоралися з психологічними реакціями, що можуть відбуватися через травматичні події під час виконання бойових завдань. Якщо протягом трьох днів не відбулося покращення, тоді психологи рекомендують направити таких військовослужбовців на консультацію до клінічних госпіталів. Там уже психіатри можуть визначити стан військового, з'ясувати, чи є психічні розлади, і тоді він або направляється на стаціонарне лікування, або, якщо психіатричного статусу немає, повертається до військової частини.

ТРЕТІЙ РІВЕНЬ надання психологічної допомоги – це установи поблизу лінії бойових дій, за 200-300 км. Наприклад, санаторії, які працюють за спонсорські кошти чи від державних адміністрацій, які надають приміщення і послуги військовослужбовцям. У таких установах також надають допомогу військові психологи. Протягом тижня військовослужбовці проходять там стабілізацію, розвантаження, відновлення і потім повертаються на передову для виконання службових обов'язків.

ЧЕТВЕРТИЙ РІВЕНЬ – це коли підрозділи виводяться з районів ведення бойових дій на безпечніші території і там відбуваються заходи з декомпресії. Протягом 3-7 діб, одразу після виведення підрозділу з району бойових дій, з підрозділом працюють групи психологів, сформовані при управліннях видів. Також до роботи у таких заходах залучаються громадські організації, де є підготовлені психологи, які з 2014 року працюють з військовими або які були демобілізовані і працюють у межах наказів,

якими визначено порядок проведення заходів з психологічної декомпресії. Під час таких заходів виявляється група людей, які потребують більш тривалої реабілітації, їх перенаправляють до центру реабілітації «Лісова Поляна», з яким підписано меморандум у вересні минулого року. За словами офіцера відділу психологічного супроводу управління психологічного забезпечення Головного управління морально-психологічного забезпечення ЗСУ Альони Сидоренко, близько 3000 військовослужбовців ЗСУ пройшли медичну і психологічну реабілітацію в цьому центрі.

– Ми більше схильні називати це відновленням, а не реабілітацією, бо військовослужбовці, які отримали таку психологічну допомогу, повертаються до виконання бойових завдань. Більш глибока реабілітація відбудеться після демобілізації або після війни, – зазначила вона.

Невдовзі ці чотири рівні надання психологічної допомоги буде затверджено відповідним наказом.

Для військовослужбовців створять **шість** реабілітаційних центрів

У межах співпраці між Міністерством оборони та Мінсоцполітики укладено меморандум щодо створення мережі реабілітаційних центрів.

– Ми зараз опрацьовуємо наказ спільно з Міністерством соціальної політики щодо розвитку мережі реабілітаційних центрів. Водночас ми розробили пілотний варіант роботи з декомпресії для військовослужбовців та членів їхніх сімей. У межах програми ментального здоров'я, ініційованої Оленою Зеленською, вже відбулася зустріч Координаційної ради з цього питання, де було обговорено створення шести центрів, один – з реінтеграції осіб, звільнених з полону, і п'ять центрів – безпосередньо щодо надання соціальної підтримки і психологічної допомоги військовослужбовцям та їхнім родинам, – розповів начальник відділу охорони здоров'я Департаменту гуманітарного забезпечення Міністерства оборони України полковник медичної служби **Володимир Фурдик**.

Він також наголосив, що центр не може працювати без підготовлених фахівців, тому за пів року було підготовлено близько п'ятисот осіб для надання психологічної допомоги саме військовослужбовцям.

Кожен із воїнів штурмової групи розумів, що це міг бути шлях в один кінець...

ЯРОСЛАВ ТА ЙОГО СИН МИКИТА – ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІ ХАРКІВСЬКОЇ БРИГАДИ ТРО.

План дій у разі великої навали московитів батько й син – єдині чоловіки великої родини – обговорили завчасно: як діятимуть і де зустрічаються.

Уранці 24 лютого, щойно Ярослав під обстрілами окупантів вивіз сестру з прикордонного селища, яке вже опинилося під російською окупацією, він приєднався до підрозділу однієї з механізованих бригад, що обороняла околиці Харкова. Наступного дня на ці ж позиції прибув і Микита. Тут батько й син, тримаючи зброю в руках, провели два тижні.

Саме в цей час до Ярослава пристало прізвисько, яке він і залишив як псевдо – «Привид»: нищити російських окупантів він виходив виключно вночі.

Микита разом із побратимами в перші дні великої війни успішно відпра-

цювали по групі московитів, які намагалися зайти до Харкова, та захопили декілька одиниць зброї й боеприпасів. Серед іншого озброєння чоловік затрофеїв вогнемет «Джміль», який надалі постійно носив із собою до моменту використання за призначенням.

– Я з ним і спав, і їв, і переміщався з точки на точку. Тому побратими почали між собою звати мене «Джміль» – так і з'явився мій позивний.

Пізніше батько й син приєдналися до одного з батальйонів Харківської бригади ТрО. Разом вони пройшли запеклі бої проти російських загарбників на Харківщині та Донеччині. Майже всі бойові завдання чоловіки відпрацьовують разом – виходять на розвідку та штурмують ворожі позиції.

Так, «Привид» і «Джміль» пригадують випадок, коли на позиції батальйону зайшли росіяни. Їхній підрозділ отримав завдання вибити звідти окупантів.

– Це була важлива позиція. Якби ворог на ній закріпився, лінія нашої оборони могла би просісти, – розповідає Ярослав. – Комбат дав нам тоді «карт-бланш» – ми могли використати необмежену кількість боеприпасів, застосувати будь-які засоби, але захоплений спостережник потрібно було відвоювати.

...Штурмова група заходила вночі. Для дорозвідки та корегування дій використовували безпілотний літальний апарат, яким керував Ярослав.

– Для коптера в нас було три АКБ із зарядом на 20 хвилин кожна. Аби безпечно вивести хлопців на позиції, ми мали лише годину. Кожен воїн розумів, що це міг бути шлях в один кінець. У той

“ Хоч ми досить часто сперечаємося, ми обидва лідери за природою, я дуже дорожу часом, який ми проводимо разом. Особливо – на війні... ”

час, коли «пташка» поверталася для заміни батареї, в небі не було наших «очей», могло трапитися що завгодно...

Поки БПЛА був у повітрі, група на чолі з Микитою рухалася в бік захопленого орками спостережника. Впродовж наступних хвилин, поки тривала заміна батареї гаджета, бійці розосереджувалися та перечікували на повернення «небесних очей». Так, крок за кроком, тероборонці досягли позиції та успішно завершили операцію.

Ярослав не приховує – захоплюється сином.

– Його реакція на обставини, які раптово відбуваються, вражає. Він миттєво ухвалює рішення, від якого залежить не тільки його життя, а й побратимів.

Але коли воїни виходять на виконання чергового бойового завдання, звісно, Ярослав дуже переживає за сина...

– Були моменти, коли Микита був на межі. Те, що я відчував, складно було назвати страхом. Скоріш за все, це розуміння того, що ти чогось не пояснив, не втримав вчасно. Тому після таких випадків ми обговорюємо, як було б краще діяти. Сперечаємося, лаємося, але консенсус знаходимо...

Микита ж своєю чергою каже, що батько для нього – найближчий побратим у підрозділі.

– Хоч ми досить часто сперечаємося, ми обидва лідери за природою, я дуже дорожу часом, який ми проводимо разом. Особливо – на війні. І мені дуже пощастило: я знаю, що в мене тут, на позиціях, є людина, на яку я можу покласти на всі сто, яка завжди прикриє мене з тилу!

Єдина тема, яка не викликає будь-яких розбіжностей – це позиція батька й сина стосовно окупантів.

Ярослав пригадує випадок, як на одній з орківських позицій російський військовий розстріляв двох воїнів, які, найімовірніше, відмовлялися йти на штурм. Наші хлопці бачили це дійство через камеру на безпілотнику, коли спостерігали за ворожими позиціями.

– Нещасна, безвольна нація, приречена на загибель! Причому на загибель від своїх же співгромадян! – значають наші воїни.

Чому не варто «дурити» міни орків

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА ДОКОРИННО ЗМІНИЛА КЛАСИЧНЕ РОЗУМІННЯ СПОСОБІВ ВЕДЕННЯ СУЧАСНИХ БОЙОВИХ ДІЙ, ЗОКРЕМА В ІНЖЕНЕРНО-САПЕРНІЙ СПРАВІ. ПРО ХИТРОЩІ САПЕРНОЇ СПРАВИ РОЗПОВІВ МИХАЙЛО НА ПОЗИВНИЙ «ЧАРЛІ», ЩО СЛУЖИТЬ В ОДНІЙ З ОКРЕМИХ МОТОПІХОТНИХ БРИГАД, ЯКА Б'Є ОКУПАНТІВ НА ДОНЕЦЬКОМУ НАПРЯМКУ. КОМАНДУВАННЯ ЧАСТИНИ ВІДРЕКОМЕНДУВАЛО ЦЬОГО САПЕРА ЯК ОДНОГО З НАЙДОСВІДЧЕНІШИХ ТА УНІКАЛЬНИХ ФАХІВЦІВ.

– Михайле, чимало наших побратимів дійсно намагаються самостійно знешкоджувати деякі вибухові пристрої. Наприклад, розстрілюючи протипіхотні міни спрямованої дії на кшталт МОН-50 з автоматів, чи кидаючи здалеку на міну «Пелюстку» щось важке. Що про це скажеш?

– Невігластво й дурість! Візьмемо для прикладу міну «Пелюстку». Кинути на неї, скажімо, цеглину – все одно що підірвати поряд із собою осколкову гранату. Бо насправді «Пелюстка» набагато потужніша, ніж багато хто вважає. Її вона розірве цеглину, утворивши цілий рій кам'яних уламків, що полетить у вас та ваших побратимів. Ще вона застосовується способом дистанційного мінування й має термін самоліквідації. Тобто касетні «Пелюстки» вкривають великі площини. Поряд з однією обов'язково лежить ще з десяток, й невідомо, коли вони самоліквідується. Затримаєтесь біля однієї – й може статися непоправне.

– Кажуть, твоя група спеціально вивчає ці питання.

– Наведу дуже характерний та показовий приклад. Нещодавно до наших рук потрапила касета КПОМ-3 дистанційного встановлення, що не спрацювала у повітрі – вона «не розкрилася». У ній були найнебезпечніші, за оцінками навіть провідних експертів світу, чотири міни ПОМ-3 «Медальйон». ПОМ-3 має сейсмічний датчик цілі, який спрацює лише на вагу людини й амплітуду її кроків. Блок електроніки приймає сигнали вібрації ґрунту під міною і порівнює їх з наявними в закладеній пам'яті.

Якщо вібрації схожі на ті, які викликані кроками людини, мають достатню амплітуду, що свідчить про наближення цілі, сейсмотатчик та пов'язані із ним пристосування дають команду на спрацювання бойової частини. Відбувається підриг вибуваючого заряду, після чого бойова частина міни «вистрибує» на висоту близько 1-1,5 метра та відбува-

ється підриг основного заряду. У бойовій частині ПОМ-3 використовуються 1850 напівготових уламків, зона суцільного ураження ними становить від 13 й до 50 метрів. Дехто вважає, що її можна «обдурити», йдучи повз неї «гусячим» кроком та повільно. Й ми, маючи в себе зразок, вирішили це перевірити. До яких би хитрощів ми не вдавалися, як би не рухалися, міна спрацювала – вибуваючий заряд вистрілював бойову частину вгору.

Виявивши мінування, зупинись, вивчи місцевість на наявність інших можливих вибухових пасток, познач це місце. Повернись назад вже пройденим раніше маршрутом й шукай обхідні шляхи для виконання бойового завдання

– Але ж повинні бути якісь способи знешкодження подібних та інших, не тільки «хитрих» мін?

– Звичайно, це їхній підриг. Але цим повинні займатися тільки фахівці за допомогою спеціальних пристосувань та засобів. Не раджу займатися подібним нікому іншому. Не дарма ж ми, фахівці, називаємо аматорів-розміновувачів, попри усю їхню хоробрість та відчайдушність, «одноразовими саперами». І шкодуємо, коли вони безглуздо гинуть.

– Найпідліша штука для наших піхотинців є саме різноманітні протипіхотні міни, якими всіяний чи не кожен метр території, які ми звільняємо від окупантів. Так що робити групам чи підрозділам, які в наступі чи інших видах бойових дій з певних причин не мають у своєму розпорядженні чи втратили сапера?

– Найперше правило таке: виявивши будь-яке мінування або його ознаки, зупинись, уважно вивчи місцевість на наявність інших можливих вибухових пасток, познач це місце доступним тобі способом й зроби доповідь про «знахідку» по команді. Друге правило: повернись назад вже пройденим раніше маршрутом й шукай обхідні шляхи для подальшого виконання бойового завдання.

– Проте, всі мінування орки вже навчилися гарно маскувати. Й не всі, навіть досвідчені наші побратими, здатні їх віднайти самостійно. Можеш назвати найпростіші, але більш-менш надійні способи виявлення мінувань без спеціальних засобів?

– Хоча це і не просто, втім, їх можна виявити візуально, та за дійсно простими ознаками. Місцем небезпеки, тобто потенційно замінованим, може бути те, яке «випадає із загальної картинки» місцевості. Себто, все, що «не має тут бути» апріорі. Наприклад: вся земля навкруги зеленіє травою, але в деяких місцях вона пожовтіла-пожухла. Це перша ознака того, що там деякий час тому може бути встановлена натискна протипіхотна міна.

– Можеш перелічити ще якісь ознаки мінувань?

– «Свіжі» трупи або скелети тварин. Вошене упакування або дерев'яні, пластикові чи металеві контейнери військового вигляду, одяг, іграшки. Порушені ґрунт і рослинність, незрозумілі на ділянці прогалини в траві та між дерев. Ще – паперові пакети, шматки тканини або дошки, будь-які драти.

Загалом усе, чому тут «не місце».

Будьте уважними...

ДОВІДКОВО

Виникли запитання
під час проходження ВЛК –
телефонуй
на «гарячу лінію»

ЯКЩО У ВАС ВИНИКЛИ ЗАПИТАННЯ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ВЛК,
ОСЬ ПЕРЕЛІК «ГАРЯЧИХ ЛІНІЙ», НА ЯКІ ВАРТО ТЕЛЕФОНУВАТИ:

● **МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ** ● Інформаційна підтримка військовослужбовців ЗСУ з питань отримання направлення на лікування, проходження ВЛК, отримання соціальних гарантій, процедури оскарження рішень ВЛК та інших питань
0 800 500 442

● **КОМАНДУВАННЯ МЕДИЧНИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ** ● Медичне забезпечення військовослужбовців ЗСУ
(044) 522 83 58

● **СИЛИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ЗСУ** ● Інформаційна підтримка військовослужбовців Сил ТрО ЗСУ з питань отримання направлення на лікування, проходження ВЛК, отримання соціальних гарантій, процедури оскарження рішень ВЛК та інших питань
0 800 507 028

● **МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ** ● Підтримка військовослужбовців з питань проходження МСЕК, ВЛК у цивільних закладах охорони здоров'я, прийом скарг на обслуговування в цивільних закладах охорони здоров'я
0 800 60 20 19

● **МІНІСТЕРСТВО У СПРАВАХ ВЕТЕРАНІВ УКРАЇНИ** ● Підтримка ветеранів війни
+38 (063) 227-14-27 (з питань встановлення статусів та соціального захисту);
+38 (063) 035-54-68 (з питань психологічної допомоги, оздоровлення, освіти)

● **НАЦІОНАЛЬНЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ БЮРО З ПИТАНЬ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ, ПРИМУСОВО ДЕПОРТОВАНИХ ТА ЗНИКЛИХ ОСІБ** ● Підтримка родин військовополонених, примусово депортованих та зниклих осіб **+38 (044) 287-81-65** (дзвінки з-за кордону)

● **УРЯДОВИЙ КОНТАКТНИЙ ЦЕНТР** ● «Гаряча лінія» Уряду України
1545 – загальна урядова «гаряча лінія»
1545 (на IVR кнопка 9) – «гаряча лінія» з питань ветеранів війни та членів їх сімей

Як правильно провести конверсію турнікета

У КОМАНДУВАННІ
МЕДИЧНИХ СИЛ
ЗСУ ОПРАЦЮВАЛИ
ЗМІНИ ДО
МЕТОДИЧНИХ
НАСТАНОВ ЩОДО
КОНВЕРСІЇ
ТУРНИКЕТІВ

**КОНЦЕПЦІЯ
У РАЗІ ПОРАНЕННЯ КІНЦІВОК
І НАКЛАДАННЯ ТУРНИКЕТА:**

Досвід російсько-української війни, що триває з 2014 року й дотепер, показує, що в реальних бойових умовах евакуація військовослужбовця з накладеним на кінцівку турнікетом до передових хірургічних підрозділів, де можна виконати оперативне втручання з відновлення кровообігу в кінцівках, може займати понад 2 години, а іноді перевищує 6. За такого тривалого використання турнікета зазвичай розвивається гостра незворотна ішемія кінцівки, що надалі призводить до її ампутації. А невчасна конверсія турнікета призводить до гострого пошкодження нирок, поліорганної недостатності та загибелі пацієнта, навіть у тих поранених, які не мали травматичної ампутації кінцівки, – пошкодження магістральних судин, великих дефектів кінцівки та критичної кровотечі. У зв'язку з цим було ухвалено зміни до принципів конверсії турнікета.

ЩОЙНО ДОЗВОЛЯЄ СИТУАЦІЯ, ПОВИННО БУТИ ЗРОБЛЕНО ПОВТОРНЕ ОЦІНЮВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТУРНИКЕТА ТА УХВАЛЕНЕ РІШЕННЯ ЩОДО ЙОГО КОНВЕРСІЇ.

ЧАСОВІ МЕЖІ:

1 проведення конверсії вважається безпечним (за показаннями), коли від моменту накладання турнікета минуло **МЕНШЕ НІЖ 2 ГОДИНИ**;

2 слід розглядати спробу конверсії (за показаннями), коли від моменту накладання турнікета минуло **ВІД 2 ДО 6 ГОДИН**. Конверсію проводить медпрацівник, у якого є можливість попередньо забезпечити венозний чи кістковий доступ, оцінити життєздатність кінцівки, провести необхідний обсяг інфузійної терапії й у разі потреби – ресусцитацію;

3 якщо від моменту накладання турнікета минуло **ПОНАД 6 ГОДИН**, тоді проведення конверсії на догоспітальному етапі є **НЕБЕЗПЕЧНИМ** та **ЗАБОРОНЕНИМ**.

КОНВЕРСІЯ ТУРНИКЕТА – ПІДХІД, ЗА ЯКОГО УХВАЛЮЄТЬСЯ РІШЕННЯ ЩОДО ЗАМІНИ ТУРНИКЕТА НА ІНШИЙ МЕТОД ЗУПИНЕННЯ КРОВОТЕЧІ. ТАКЕ ОЦІНЮВАННЯ ПОВИННО БУТИ ЗРОБЛЕНО НЕ ПІЗНІШЕ НІЖ ЗА 2 ГОДИНИ ПІСЛЯ ЙОГО ПЕРВИННОГО НАКЛАДАННЯ.

ПРОТИПОКАЗАННЯ:

1 травматична ампутація кінцівки, окрім ампутацій кисті та стопи;

2 умови, за яких неможливо забезпечити спостереження за постраждалим, – немає змоги безпосередньо спостерігати за раною на кінцівці;

3 у пораненого є ознаки шоку;

4 від моменту накладання турнікета минуло більше як 6 годин;

5 якщо з тактичних або медичних міркувань перехід до інших методів зупинення кровотечі є недоцільним.

КАТЕГОРИЧНО ЗАБОРОНЕНО ТИМЧАСОВО ПОСЛАБЛЮВАТИ ТУРНИКЕТ З МЕТОЮ ОКСИГЕНАЦІЇ ТКАНИН, АДЖЕ ІСНУЄ РИЗИК СМЕРТІ ВНАСЛІДОК ВТРАТИ КРОВІ МАЛИМИ ОБ'ЄМАМИ.

ПОСЛІДОВНІСТЬ ДІЙ ПІД ЧАС КОНВЕРСІЇ ТУРНИКЕТА:

1 РОЗРІЖТЕ ОДЯГ ТА ПРОВЕДІТЬ РЕ-ТЕЛЬНИЙ ОГЛЯД РАНИ.

2 ЗАТАМПОНУЙТЕ РАНУ (якщо розмір ранового каналу дозволяє виконати таку маніпуляцію) доступним засобом (краще бинтом кровоспинним тампонувальним) і щільно притиснувши потримайте 3-5 хв.

3 ПОСЛАБТЕ ТУРНИКЕТ на пів оборота воротка і стежте за станом рани. Якщо не відновилась кровотеча – накладіть тиснучу пов'язку на рану, турнікет послабте повністю, але не знімайте з кінцівки. Якщо відновилась кровотеча – закрутіть турнікет і стежте за станом рани.

4 НАКЛАДІТЬ КОМПРЕСІЙНУ (ТИСНУЧУ) ПОВ'ЯЗКУ.

– якщо активна кровотеча з рани відсутня – не знімайте послаблений турнікет з кінцівки на випадок відновлення кровотечі під час переміщення (евакуації) постраждалого, спостерігайте за станом пораненого та накладеною тиснучою пов'язкою;

– якщо кровотеча з рани відновилась – затисніть турнікет повторно і не робіть більше спроб конверсії турнікета. У такому разі виконайте кроки переміщення турнікета, якщо він накладений поверх одягу, надто високо й туго. Розмістіть додатковий прицільний турнікет на шкірі на 5–8 см вище від рани. Потім повільно послабляйте початковий турнікет протягом однієї хвилини, спостерігаючи за пораненим щодо наявності ознак повторної кровотечі або відновлення дистального пульсу. Посуньте початково накладений турнікет вниз, проте залиште його, не знімаючи, ближче (проксимальніше) біля прицільного.

У випадках повторної кровотечі або відновлення пульсу початковий турнікет можна знову затягнути, а прицільний турнікет – затягнути ще більше або скоригувати його положення та сильніше затягнути після цього. Може також знадобитися накласти другий турнікет поряд із прицільним. Іноді спроба замінити турнікет виявляється невдалою і може знадобитися повернення до початкового місця накладання.

СТЕЖТЕ ЗА СТАНОМ РАНИ В ДИНАМІЦІ:

● у разі відновлення кровотечі зупиніть її за допомогою турнікета, наклавши його на 5–8 см вище від рани до зникнення пульсу дистальніше від нього;

● у разі появи ознак компартмент-синдрому (шість ознак: розпираючий біль, холодна на дотик кінцівка, зменшення шкірної чутливості, погіршення або відсутність самостійних рухів пальців кінцівки, що не пов'язано безпосередньо з пораненням, відсутність дистального пульсу, блідість / ціаноз / мармуровість шкіри) медичний працівник ухвалює рішення щодо послаблення тиснучої пов'язки, а в разі відновлення кровотечі – накладання турнікета.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ КОНВЕРСІЇ ІНШИХ МЕХАНІЧНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ЗУПИНЕННЯ КРОВОТЕЧІ (ЗОКРЕМА ІМПРОВІЗОВАНИХ)

КОНВЕРСІЯ МЕХАНІЧНИХ ЗАСОБІВ
ДЛЯ ЗУПИНЕННЯ КРОВОТЕЧІ ІНШОГО
ВИДУ (ЕЛАСТИЧНІ ЧИ/ТА ІМПРОВІЗОВА-
НІ) ВИКОНУЄТЬСЯ ЗА ДОПОМОГОЮ КОН-
ЦЕПЦІЇ «ПЛЮС 1 ТУРНИКЕТ»:

1 РОЗРІЖТЕ ОДЯГ ТА РЕТЕЛЬНО ОГ-
ЛЯНЬТЕ РАНУ.

2 НАКЛАДІТЬ ТУРНИКЕТ НА КІНЦІВКУ:
– якщо перший (еластичний чи
імпровізований) накладено на відстані
5–8 см від рани, додатковий турнікет на-
кладіть вище та максимально близько до
першого;

- якщо перший кровоспинний джгут розміщений максимально високо, розмі-
стити турнікет на відстані 5–8 см вище від рани;
- не накладати турнікет на ділянки суглобів;
- затягніть турнікет так, щоб він надійно був на кінцівці та не зміщувався, од-
нак без надмірного додаткового тиску на м'які тканини кінцівки.

3 ВИКОНАЙТЕ ТАМПУНУВАННЯ РАНИ
ТА НАКЛАДІТЬ ТИСНУЧУ ПОВ'ЯЗКУ.

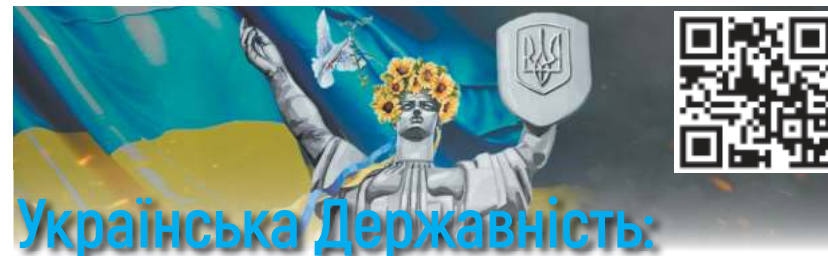
4 ОБЕРЕЖНО ПОСЛАБТЕ ТИСК ПЕР-
ШОГО ДЖГУТА ТА СПОСТЕРІГАЙТЕ ЗА
РАНОЮ:

- якщо кровотечі з рани немає – зні-
міть еластичний/імпровізований джгут,
залишаючи на кінцівці лише турнікет;
- якщо кровотеча з рани віднови-
лась – зупиніть її за допомогою турніке-
та, затиснувши його до зникнення пульсу
дистальніше;

– після зупинення кровотечі зніміть еластичний/імпровізований джгут.

Подальші спроби конверсії турнікета до моменту кінцевого хірургічного ліку-
вання не рекомендовані.

Перед проведенням конверсії турнікета необхідно за можливості знеболити
пораненого.

Українська Державність: 1000 років

УДРУГЕ Й ВОСТАННЄ ДЕНЬ УКРАЇН-
СЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ УКРАЇНЦІ ВІД-
ЗНАЧАЛИ 28 ЛИПНЯ. ВДРУГЕ, ОСКІЛЬ-
КИ ВПЕРШЕ ЦЕ ЗРОБИЛИ 2022 РОКУ.
ВОСТАННЄ, БО 2024 РОКУ МИ ВІДЗНА-
ЧАТИМЕМО ЦЕ СВЯТО 15 ЛИПНЯ, ТОМУ
ЩО ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ ПЕРЕ-
НЕСЛА ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВ-
НОСТІ САМЕ НА ЦЮ ДАТУ.

Однак, звичайно, головний сенс цього
свята полягає не в конкретній даті,
хоча обрали її не випадково, пов'язав-
ши із Днем хрещення Київської Русі –
України. Сенс свята в підкресленні по-
над тисячолітньої тяглості Української
Державності – щонайменше від доби
правління київського князя Володими-
ра Великого на межі X-XI століть.

Тяглість ця символічна, позаяк,
зрозуміло, тогочасну державність Русі
та наступних державних утворень на
території України щонайменше до про-
голошення Української Народної Респу-
бліки вже аж у XX столітті. Коли йдеться
про тяглість символічну, то в цьому сен-
сі сучасна держава Україна має повне
право задавнювати свої корені в добу
Київської Русі. А якщо йдеться про тра-
дицію державності взагалі, то й поготів
– говорити про те, що перші держави
на території України зафіксовані що-
найменше понад 2,5 тисячі років тому
за доби Скіфського царства та еллін-

ських держав на території Північного
Надчорномор'я, насамперед на Крим-
ському півострові.

Тяглість української державності є в
історичному плані щонайменше симво-
лічною. На практиці ж у ній, дійсно, мож-
на простежити якщо не пряму наступ-
ність державних утворень, то принаймні
збереження елементів історичної дер-
жавницької традиції та спадкоємність
її носіїв – предків української нації, які
мешкали на території сучасної України.
Зовсім не випадково в історіографії Русь
почали називати Київською, а з легкої
руки Михайла Грушевського й поготів
стали позначати як Русь-Україну.

Тож мета запровадження й від-
значення Дня Української Державності
полягає в тому, щоб зафіксувати й уна-
очнити той очевидний факт, що Україна
є єдиною державою у світі, яка може об-
ґрунтовано претендувати на символічну
тяглість своєї історії від Київської Русі,
від часів князів Володимира (та його попе-
редників) і Ярослава (та його нащадків і
наступників). У цьому вимірі Український
народ справді має понад тисячолітню
історію власної Української Державності.
Саме її, служачи Українському народові,
боронять нині Збройні Сили України.

НЕЗВАЖАЮЧИ НА ТЕ, ЩО БОЙОВІ ДІЇ В УКРАЇНІ ТРИВАЮТЬ, УЖЕ ЧАС ПОЧИНАТИ ДУМАТИ ПРО ПІСЛЯВОЄННУ ВІДБУДОВУ КРАЇНИ. І ТАКОЖ ТРЕБА ЗАЗНАЧИТИ, ЩО НАЙБІЛЬШ АКТИВНІ СОЮЗНИКИ УКРАЇНИ – НАСАМПЕРЕД США ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ – ВЖЕ ПОЧАЛИ ПЛАНУВАТИ ТЕ, ЩО, ЙМОВІРНО, СТАНЕ НАЙАМБІТНІШОЮ ПІСЛЯВОЄННОЮ ВІДБУДОВОЮ В СУЧАСНІЙ ІСТОРІЇ.

Післявоєнне відновлення України: головні ймовірні сценарії

Експерти вважають, що зусилля щодо України значно відрізнятимуться від недавніх ініціатив із післявоєнної відбудови в Іраку та Афганістані. Ця відбудова нагадуватиме ситуацію в Західній Європі після Другої світової війни, а також Східну Європу після холодної війни та Західні Балкани після розпаду Югославії. Уроки цих епізодів мають стати джерелом інформації для відбудови України. Їхня основна й успішна формула була створена раніше. Так, у ті часи США надали гроші та безпеку, а європейці забезпечили основну частину фінансування та просунули історичний процес європейської інтеграції.

І безпека буде такою ж важливою, як і відбудова України, оскільки безпека та реконструкція взаємопідсилюють одна одну. Надійні механізми безпеки посилюють впевненість у тому, щоб ризикувати та брати на себе довгострокові зобов'язання.

Однак перспективи зростання України потребуватимуть потужної компоненти реформ. Україні потрібно буде управляти масштабним фінансуванням, і довіра до неї буде в центрі уваги. Відповідно, Україна та її донори

Приватні інвестиції, ймовірно, забезпечать основну частину фінансування відновлення України. А заморожені російські активи, як офіційні, так і приватні, можуть зробити значний внесок у цей процес, однак їх використання вимагатиме серйозних юридичних обґрунтувань

потребуватимуть сильного генерального інспектора та ефективного моніторингу і оцінки. Україна зіткнеться з викликом – але також матиме можливість – надолужити 30 років незадовільного економічного та політичного розвитку.

Реконструкція має бути організована навколо кількох простих принципів: Україна має визначити пріоритети, тоді як США мають очолити безпеку, а ЄС – керувати економічними реформами та відновленням.

Згадаємо історичні паралелі: щоб керувати реконструкцією Східної Європи після холодної війни, Конгрес надав одному старшому координатору широкі наглядові повноваження. Відтворення цього підходу для України посилить внесок США у відбудову: колективний Захід повинен мати високопосадовців в Україні, які щоденно контактують з українською владою, тут недостатньо періодичних донорських конференцій.

Західні експерти зауважують, що визначення послідовності та пріоритетності основних завдань: розмінування величезних масивів землі, розчищення завалів, будівництво житла і шкіл, а також надання базової медичної допомоги – дасть швидкий старт відбудові. Близько 35% довоєнного населення України є переселенцями. Якщо політики не будуть активно сприяти поверненню, це не відбудеться органічно в масштабах, необхідних для відновлення.

Приватні інвестиції, ймовірно, забезпечать основну частину фінансування відновлення України. А заморожені російські активи, як офіційні, так і приватні, можуть зробити значний внесок у цей процес, однак їх використання вимагатиме серйозних юридичних обґрунтувань.

Сьогодні Україна має нагальні потреби як в економічній, так і в безпечній допомозі, вони не закінчаться після припинення бойових дій.

Відновлення України може тривати десятиліття, і постійна громадська підтримка буде життєво важливою. Відбудова України буде тривалою складною справою. Але Захід повинен зараз вирішити таке:

1 Політики повинні ретельно вивчити альтернативи, як старі, так і нові, для безпеки України, готуючись до взаємодії із союзниками. Гарантована безпека є важливою для будь-якого іншого аспекту реконструкції.

2 Адміністрація та конгрес США повинні затвердити сучасну версію законів, які дозволять діяльність США в Центральній та Східній Європі. І важливою компонентою буде створення уповноваженого координатора для роботи з європейськими урядами, міжнародними фінансовими установами, а також із населенням та урядом в Україні.

3 Публічна підтримка довгострокової політики США в Україні не може сприйматися як належне. Це вимагатиме зусиль обох партій, щоб пояснити та створити підтримку серед американського народу.

Виклик реформування та реконструкції України слід розглядати через призму успішної післявоєнної відбудови та реінтеграції Європи, а також 75-річної безпеки та економічної політики США. Безпека та реконструкція будуть іти поруч. Безпечна, економічно процвітаюча Україна, яка повністю інтегрована в європейські інституції, стане визначним досягненням, яке приведе до реалізації європейського проєкту багатьох поколінь, який підтримується міцним трансатлантичним партнерством.

30 ВІЙН

ІЗ ЗАКЛЯТИМ СУСІДОМ

ПОХІД САГАЙДАЧНОГО НА МОСКВУ

Завершальним етапом так званого смутного часу в московії стала польсько-московська війна 1617–1618 років. 6 квітня 1617 року королевич Владислав Ваза вирушив із Варшави в похід до москви з метою отримати корону московського царя. Наприкінці вересня під Смоленськом військо королевича об'єдналось з армією литовського гетьмана Яна Кароля Ходкевича. 11 жовтня об'єднані сили без бою здобули Дорогобуж. Незабаром, 18 жовтня, так само легко була здобута Вязьма. До кінця 1617 року польсько-литовським підрозділам вдалось завоювати ще Мещовськ, Козельськ, Серпейськ, Рославль.

Наприкінці червня 1618 року на москву рушили козаки під проводом гетьмана Петра Сагайдачного. Вони захопили міста Лівни та Єлець, спустошили Рязанщину, Мещерські краї та інші московські землі. 8 жовтня поблизу Тушино запорожці об'єдналися із силами королевича Владислава. Як подарунок козаки вручили королевичу лівенських та елецких воевод, царських послів та полонених татар. Напередодні прибуття Сагайдачного Ян Кароль Ходкевич розробив план штурму Москви. Цей план полягав в одночасному штурмі столиці з кількох боків, з головними ударами біля Арбатських та Тверських воріт.

Святий Петро Конашевич-Сагайдачний Гетьман Війська Запорозького у 1616–1622 роках (п'ять каденцій)

- Походив із родини православних шляхтичів, які мали герб Побуг
- Одружився зі шляхтянкою Анастасією Повченською
- Був меценатом православних братств та опікуном братських шкіл, відновив православну ієрархію Київської митрополії
- Канонізований ПЦУ як святий у лику благовірний гетьман
- До початку своєї військової кар'єри займався журналістикою і репетиторством
- Військовому мистецтву навчався у Самійла Кішки
- П'ять разів обирався гетьманом Війська Запорозького реєстрового
- Своє легендарне прізвисько Сагайдачний дістав завдяки умінню влучно стріляти з лука
- Зенітом його слави як полководця стала Хотинська битва
- Помер після важкого поранення отруєною татарською стрілою

Річ Посполита
Військо Запорозьке

московське царство

11 жовтня військо королевича Владислава та козаки Петра Сагайдачного розпочали наступ на москву. Штурм тривав протягом кількох годин з третьої ночі й до світанку. Нападникам вдалося увірватись до міста з боку Арбатських воріт, проте, не отримавши належну підтримку, атака зупинилася. Польські підрозділи з невеликими втратами відступили від міста, а московити, щоб виграти час, пішли на переговори.

Поки королевич Владислав цілий місяць вів перемовини з москалями, загони запорожців розорили Ярославський і Вологодський повіти, захопили Серпухов і взяли в облогу Калугу. Рейд Конашевича-Сагайдачного до Калуги став шоком для московської влади. Тож саме дії запорожців змусили царя

михайла романова підписати невідгудну для себе мирну угоду. Деулінське перемир'я 11 грудня 1618 року стало найбільшим успіхом Речі Посполитої в протистоянні з московською державою. Вона досягла площі приблизно один мільйон квадратних кілометрів – найбільшої території, яку коли-небудь мала ця країна.

Річ Посполита отримала білоруські й українські землі, які були втрачені в попередніх війнах – Смоленську, Чернігівську та Новгород-Сіверську, всього 29 міст. Король Речі Посполитої офіційно зберіг за собою право зайняти московський трон, а цар михайло романов відмовився від титулів князя Чернігівського, Сіверського, Смоленського та Лівонії. Київ став резиденцією гетьманського полку та центром «козацької» України.

На честь Петра Сагайдачного названі:
вищий військовий навчальний заклад –
Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного та фрегат
«Гетьман Сагайдачний» – флагман сучасного
українського військово-морського флоту

Золото Візантії викрали з Херсонеса Таврійського російські окупанти

ВИСТАВКА «ЗОЛОТО ВІЗАНТІЇ» ТРИВАЄ В РОСІЙСЬКОМУ ВЕЛИКОМУ НОВГОРОДІ. ПІД ЇЇ ПРИКРИТТЯМ ОКУПАНТИ ВИВЕЗЛИ ДО РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ СОТНІ АРТЕФАКТІВ З ФОНДІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАПОВІДНИКА «ХЕРСОНЕС ТАВРІЙСЬКИЙ». ЦЕ НАСАМПЕРЕД НАЙЦІННІШІ В МУЗЕЙНІЙ КОЛЕКЦІЇ ПРЕДМЕТИ ТАК ЗВАНОГО СПЕЦІАЛЬНОГО ЗБЕРІГАННЯ – ТВОРИ МИСТЕЦТВА, ВИРОБИ З ДОРОГОЦІННИХ МЕТАЛІВ, МОНЕТИ ТА ІНШІ ЕКСПОНАТИ З ВІТРИН ЗАЛИ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ АРХЕОЛОГІЇ ЗАПОВІДНИКА.

Артефакти вивезли з Криму до відкриття виставки 30 травня 2023 року. Українські експерти мають інформацію, що з Криму до новгорода прибула більша кількість матеріалів, ніж офіційно зазначено в документах виставки.

– Частину з них відразу після прибуття занесли до фондів новгородського музею-заповідника. Ймовірно, серед них є також матеріали з Херсонеса, – повідомила АрміяInform експерт мережі Кримської платформи Евеліна Кравченко, фахівець із питань культурної спадщини, охорони пам'яток у Криму під час окупації півострова російською федерацією.

За інформацією фахівців, виставка «Золото Візантії» в російському новгороді доволі віддалено відповідає своїй назві. На виставку з Херсонеського заповідника вивезли чимало речей, які не мають до Візантії жодного стосунку. Наприклад, це античні чи пізноантичні речі, виготовлені задовго до виходу на історичну арену Східно-Римської, себто Візантійської імперії. Йдеться, наприклад, про античні монети, представлені частиною двох скарбів, що зберігалися у фондах Херсонеса до 2014 року. Де перебуває решта цих скарбів – наразі невідомо.

Також серед вивезених предметів чимало артефактів місцевого херсонеського виробництва, зокрема і таких, які аж ніяк не пов'язані з назвою чи концепцією виставки. Це наштовхує на обгрунтоване припущення, що «Золото Візантії» не звичайна незаконна виставка. Вона є першим етапом так званої евакуації – вивезення до росії артефактів з так званого спецхрану Національного заповідника «Херсонес Таврійський».

Другим етапом, за припущеннями експертів, може стати вивезення колекції основного фонду Херсонеського заповідника. Вона становить близько 300 тисяч одиниць зберігання. За інформацією джерел, їх можуть вивезти до російської федерації під приводом реставрації в одному або кількох тамтешніх музеях.

Таке обгрунтування потреби вивезення артефактів стане очевидним

«Золото Візантії» не звичайна незаконна виставка. Вона є першим етапом так званої евакуації – вивезення до росії артефактів з так званого спецхрану Національного заповідника «Херсонес Таврійський»

інформаційним прикриттям викрадення музейних предметів, оскільки в Національного заповідника «Херсонес Таврійський» є дві реставраційні лабораторії, створені ще до окупації Кримського півострова 2014 року. Одна з них – це всесвітньо відома лабораторія Паккарда, збудована й обладнана коштом фонду Паккарда (США).

Також велике занепокоєння викликає доля археологічних знахідок, отриманих під час будівництва так званого Нового Херсонеса – пропагандистського комплексу, побудованого на місці протиправних розкопок інституту

історії матеріальної культури російської академії наук і державного ермітажу поруч із фортечною стіною городища Херсонеса Таврійського. Кількість знайдених там артефактів може бути колосальною і нараховувати сотні тисяч одиниць зберігання.

– За законами України, – зазначає Евеліна Кравченко, – всі речі, знайдені на території городища античного та середньовічного міста, а також в охоронній (буферній) зоні музею-заповідника, повинні передаватися на постійне зберігання до його фондів. З огляду на це як археологічні розкопки, проведені представниками держави-агресора, так і будівництво так званого нового археологічного парку в Херсонесі є протиправними злочинними діями. Те саме стосується переміщення експонатів на виставки чи вивезення артефактів буцімто «на реставрацію» до російської федерації.

Мережа українців – археологів, істориків, музейників, журналістів, юристів, освітян, правоохоронців, військових, дипломатів, студентів, школярів та пенсіонерів – пильно відстежує все, що відбувається з українськими культурними цінностями на тимчасово окупованих територіях. Найдовше це робиться на території Кримського півострова. Всі викрадені російськими окупантами речі обов'язково повернуться до України, а на всіх злочинців, які брали участь у незаконних діях щодо українських культурних цінностей, чекає справедливе покарання.

З моряків – у міністри, з міністрів – у морпіхи: до 140-річчя контр-адмірала Михайла Білинського

ВИПОВНИЛОСЯ 140 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВИДАТНОГО УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКОВОГО ДІЯЧА МИХАЙЛА БІЛИНСЬКОГО (1883–1921). ПОЛІГЛОТ І КАЛІГРАФ, РІЗНОБІЧНО ОБДАРОВАНА І ВИСОКООСВІЧЕНА ЛЮДИНА, ВІН ПРОЙШОВ ШЛЯХ ВІД МОРЯКА ДО МОРСЬКОГО МІНІСТРА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ТА МІНІСТРА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УНР, ОДНАК БУВ ЗАВЖДИ ГОТОВИЙ ЗМІНИТИ МІНІСТЕРСЬКИЙ ПОРТФЕЛЬ НА ОДНОСТРІЙ МОРПІХА Й ОПІКУВАВСЯ СТВОРЕННЯМ ОДНОГО З НАЙПЕРШИХ ПІДРОЗДІЛІВ МОРСЬКОЇ ПІХОТИ В ІСТОРІЇ МОДЕРНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ.

Фаховість і патріотизм гармонійно поєднувалися в особі Михайла Білинського, що робило його незамінним професіоналом на службі новонародженої держави Україна – спочатку у формі Української Народної Республіки доби Центральної Ради, потім Української Держави часів гетьманства Павла Скоропадського.

В уряді гетьмана Білинський обійняв посаду помічника начальника Головної господарчої управи морського міністра, входив до складу української делегації, яка вела переговори з більшовиками у справі укладання мирного договору з радянською росією, працював у складі міжвідомчої комісії із врегулювання транспортного сполучення водними та залізничними шляхами України.

В уряді Директорії Михайло Білинський був призначений 25 грудня 1918 року Міністром морських справ УНР й запевнято узявся за створення українського військово-морського флоту. У січні 1919 року він зосередив увагу на спробах повернути Україні флот та бази на Чорному морі, а також розробці відповідного законодавства. Зокрема, за його активної участі були розроблені й ухвалені Закон про флот, Закон про морське міністерство, Закон про гардемаринську школу та інші важливі нормативно-правові документи.

Пішовши з посади міністра, Михайло Білинський з потроєним ентузіазмом заходився довкола комплектування першого полку української морської піхоти, ідею створення якого він висловив Симону Петлюрі ще в лютому 1919 року.

Формувати дивізію збиралися з добровольців Поділля, однак через відступ під ударами російської армії на захід України втілювати плани в життя Білинському довелося вже в Галичині.

Ставши командиром створюваної дивізії морської піхоти, він розпочав набір до складу підрозділу спочатку колишніх моряків цесарського Адріатичного флоту Австро-Угорщини, а потім, коли їхньої кількості забракло, почав заохочувати ставати до лав українських

ської Народної Республіки. Спогади про них українських воєначальників доби Перших визвольних змагань сповнені гордості і шани до перших українських морпіхів.

До кінця 1919 року Михайло Білинський б'ється разом зі створеними ним підрозділами морпіхів проти радянських російських загарбників на передовій, бере участь у Першому Зимовому поході Армії УНР. Після інтернування бійців української армії на території Польщі

Білинського призначили міністром внутрішніх справ Ради народних міністрів Української Народної Республіки. На цій посаді він очолив комісію з розробки Конституції УНР, згодом брав участь у роботі Вищої військової

5 липня 2019 року указом Президента України ім'я Михайла Білинського присвоєно 36-й окремій бригаді морської піхоти Командування морської піхоти Військово-Морських Сил Збройних Сил України

морських піхотинців молодих сплавників лісу з карпатських річок. Так було створено 1-й Гуцульський полк морської піхоти.

Створення першого в історії модерного українського війська підрозділу морпіхів стало справжньою кульмінацією державницької та військової праці Михайла Білинського. Невдовзі за прикладом 1-го Гуцульського полку морської піхоти були сформовані полки морпіхів у Кам'янці-Подільському та Бродях. Відправлені на фронт, українські морпіхи звиятно воювали проти більшовицьких військ в районі містечок Волочиск і Жмеринка, захопивши обидва ці міста.

Створені Михайлом Білинським підрозділи морської піхоти стали елітними частинами Дієвої армії Україн-

ради, а тимчасово виконуючи обов'язки міністра фінансів опікувався облаштуванням Головного військово-історичного музею-архіву УНР.

Останньою військовою виправою Михайла Білинського став героїчний і трагічний Другий Зимовий похід Армії УНР у жовтні – листопаді 1921 року. Потрапивши в оточення під селом Малі Мінки Овруцького повіту Волинської губернії, морський піхотинець до останнього відстрілювався, знищивши кількох ворожих солдатів. «Вистріливши всі набої зі свого самопалу системи Кольт (який він мав ще з флоту), Михайло Іванович Білинський, щоб не потрапити живим у полон, останнім пострілом позбавив себе життя. Пізніше його поховали селяни», – згадує про його загибель Святослав Шрамченко.

Хіт війни «Байрактар» крутять у США, Великій Британії і майже у всіх країнах Європи

НА ЧЕТВЕРТИЙ ДЕНЬ ШИРОКОМАСШТАБНОГО РАШИСТСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ ДО ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ОПОРУ ОКУПАНТАМ ПРИЄДНАЛАСЯ ПІСНЯ, ЯКА Й НА СЬОГОДНІ Є ПОПУЛЯРНИМ ХІТОМ І ПРОДОВЖУЄ КОШМАРИТИ МІЗКИ АДЕПТІВ «РУССКОГО МІРУ» – «БАЙРАКТАР». АРМІЯINFORM ЗАПРОСИЛА НА ГОСТИНИ ЇІ АВТОРА – «НАРОДНОГО БАЙРАКТАРА УКРАЇНИ» ПІДПОЛКОВНИКА ТАРАСА БОРОВКА.

– Тарасе, підозрюю, що тобі вже набридло відповідати на запитання про твій неперевершений хіт. І все ж, повідай, як він народився.

– Ні, я зовсім не втомився говорити на цю тему. Тим паче, що «Байрактар» не припиняє звучати в ефірі FM-радіостанцій.

Текст народився буквально за 15 хвилин. І ще знадобилося півтори години, щоб його покласти на музику. Якби мені тоді хтось сказав, що пісня з часом розлетиться по світу, я б ні за що не повірив. Під неї висловлювали свій протест мітингарі під посольствами росії теж по всьому світу.

Я нікому не забороняю її виконувати в радіоефірі. Її крутять у США, Великій Британії і майже в усіх країнах Європи, співають шведи, фіни, канадці, італійці, французи. До мене звернулися щонайменше 60 гуртів і виконавців за дозволом переспівати «Байрактар». Тож я маю велику колек-

цію її виконавців. Перекладена вона на 30 мов світу, зокрема й на японську та корейську.

– Чи вважаєш цей твір найкращим у творчості?

“ “ У мене було чи то видіння, чи то сон, що з небес мені сказали: «Тарасе, коли ти напишеш 50 пісень патріотичного спрямування, Україна переможе»

– При всій її популярності, не вважаю. Переконаний, що найкращу поки що пісню написав одразу після «Байрактара». Вона створена 1 березня і має назву «Я щасливий». Тоді я вирішив у якийсь спосіб структурувати всі свої емоції, узгодити свої бажання, можливість та обов'язки з подіями навколо. Вона дала відповідь багатьом чоловікам перед тим, як піти на війну. Там є такі слова:

*Я щасливий, що побратими
Підставляють своє плече.
Якщо я буду поряд з ними,
Ворог здохне або втече...
Я щасливий, що Україна
Довела, що її народ
Не опуститься на коліна
І затулить росії рот.
Переконаний: скоро НАТО
Після нашої боротьби
Україну буде благати,
Щоб до складу її увійти!*

Вона має не лише філософське наповнення, а й містить інструкцію до дій. Як правило, починаю з неї всі свої кон-

церти. Взагалі, коли пишу пісні та бачу результат: реакцію слухачів і глядачів, їхні відгуки, це для мене надзвичайний допінг.

– Як взагалі під час війни пишуться пісні?

– Легко. Знаєте, у мене було чи то видіння, чи сон, що з небес мені сказали: «Тарасе, коли ти напишеш 50 пісень патріотичного спрямування, Україна переможе».

– Скільки на сьогодні їх у тебе?

– 36. А загалом у мене їх сотні. Я їх не класифікую і не впорядковую. Це мое хобі. Знову ж таки – я щасливий, що хобі стало частиною моїх посадових обов'язків і життя. Якимось до мене на студію приїхав мій давніший приятель, послушав пісні і каже: «Та ти знаєш, що в тебе виходить історія війни у піснях».

– Їздиш з виступами в район бойових дій?

– Минулого літа в мене вже було достатньо пісень, щоб робити якийсь гастрольний тур. Розробив програму десь на хвилині п'ятдесят, записав мінусовки і поїхав. У прифронтовій зоні мене попередили про започатковані обмеження: встановлена певна відстань від «нулів» і програма повинна бути не більше ніж 30 хвилин. Я проїхався по лікувальних закладах, де надають допомогу пораненим. Потім виступав у частинах, які відійшли з «нулів» на короткий відпочинок. Буквально декілька тижнів тому співав для бійців механізованої бригади й окремо для танкістів.

– Традиційне запитання наприкінці розмови: чим плануєш потішити прихильників найближчим часом?

– Під час вимушеного лікування я написав 10 пісень. Вони ще не є закінченими творами. Тому є над чим працювати. Це найближчі плани. Але вже після поїздки в район бойових дій, де виступлю з невеличкою концертною програмою.

ПРО ТЕ, ЯКІ ІСНУЮТЬ ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО МІЖНАРОДНОГО ТРИБУНАЛУ НАД ВАТАЖКОМ ЗЛОЧИННОЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ВЛАДІМОРОМ ПУТІНОМ, РОЗПОВІВ ДИРЕКТОР НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ ПРАВОТВОРЧОСТІ ТА НАУКОВО-ПРАВОВИХ ЕКСПЕРТИЗ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ (НАПРН), ДОКТОР ЮРИДИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР, ЧЛЕН-КОРЕСПОНДЕНТ НАПРН УКРАЇНИ, ЗАСЛУЖЕНИЙ ЮРИСТ УКРАЇНИ ОЛЕКСІЙ КОТ.

Він висловив сподівання, що стосовно путіна, за результатами спільної роботи ЗСУ, міжнародних партнерів, політиків, юристів, представників громадськості, все ж таки буде дотриманий головний принцип кримінального права – невідворотність покарання.

Інша річ, як забезпечити це? Олексій Кот повідомив, що сценарій із притягненням путіна та його поплічників судами росії наразі видається абсолютно нереальним чи навіть фантастичним. Наші національні суди також не зможуть розслідувати воєнні злочини путіна, котрий має судовий імунітет.

– У цьому випадку Міжнародний суд ООН чітко визначив, що національні суди не мають юрисдикції над вищими посадовцями іноземних держав. Глава держави, глава уряду й міністр іноземних справ

становлять так звану трійку, яка наділяється персональним імунітетом *ratione personae*, – зауважив Олексій Кот.

За таких обставин він порадив сконцентрувати увагу на інших механізмах притягнення до відповідальності міжнародних злочинців – зокрема на міжнародно-правових інструментах, які з урахуванням приписів міжнародного права матимуть кримінальну юрисдикцію над топпосадовцями країни-агресора. Йдеться про Міжнародний кримінальний суд або Міжнародний спеціальний трибунал.

Міжнародний кримінальний суд був створений шляхом підписання Римського статуту для того, щоб забезпечити притягнення воєнних злочинців до відповідальності, але він не допускає розслідування в режимі *in absentia* – тобто заочне

кримінальне провадження. Отже, путін як обвинувачений має бути в залі суду.

Остання модель притягнення міжнародного злочинця, на думку професора, – через Міжнародний спеціальний трибунал – може мати певні різновиди: на зразок Нюрнберзького або Токійського процесу, у формі інтернаціоналізованого або гібридного трибуналу на базі українського суду за участю міжнародних посадовців на кшталт югославського або руандійського трибуналів, на підставі відповідних резолюцій Ради безпеки Організації Об'єднаних Націй. Але в останньому випадку росія, безперечно, ветоуватиме таке рішення Радбезу.

Підставою створення трибуналу могла би стати резолюція Генеральної Асамблеї ООН, утім, з огляду на його Статут, ані в Генеральній Асамблеї, ані в генсека ООН таких повноважень немає. Тож це може поставити під сумнів повноваження такого трибуналу.

– Якщо говорити про більш-менш реальний варіант, принаймні як я його бачу, як ми з колегами обговорювали це на різноманітних конференціях,

« Цілком резонно було б ставити питання про створення Спеціального міжнародного кримінального суду *ad hoc* для розгляду винятково воєнних злочинів, вчинених російською злочинною верхівкою на території нашої країни проти українських громадян, українських міст та містечок, української природи

– це має бути такий собі «Рамштайн трибунал». Врешті-решт є коаліція наших якщо не союзників, то партнерів, тож я думаю, що цілком резонно було б ставити питання про створення Спеціального міжнародного кримінального суду *ad hoc* для розгляду винятково воєнних злочинів, вчинених російською злочинною верхівкою на території нашої країни проти українських громадян, українських міст та містечок, української природи, – каже Олексій Кот. – В угоді про створення такого трибуналу мають бути прописані його повноваження, процедурні аспекти, можливість приєднання до підписантів інших країн. Ми знаємо, що поразка – завжди сирота, а у перемоги завжди багато батьків. Коли ми все ж таки там доб'ємося нашої омріяної перемоги, знайдеться багато країн з тих, що вагалися, але згодом із превеликим задоволенням «підхоплять цю колоду» й увійдуть до складу цього трибуналу. Тож можливість приєднання до такої угоди має бути заздалегідь передбачена.

Наостанок директор Науково-дослідного інституту правотворчості та науково-правових експертиз НАПРН України Олексій Кот зауважив, що сучасний світ сьогодні, так само як і після Другої світової війни, потребує створення нових безпекових інструментів: «Сподіваємося, віднайдення ефективного механізму міжнародного покарання за злочини російського режиму в Україні автоматично дасть відповідь на запитання щодо створення Міжнародного спеціального трибуналу, нового Нюрнбергу для путінської кліки, що підтвердить один з основних принципів кримінального права – невідворотність покарання».

